алімпіец

ЗВЯЗДА

ВЫПУСК № 2 (21)

Сумесны праект газеты «Звязда», Нацыянальнага алімпійскага камітэта і Міністэрства спорту і турызму Рэспублікі Беларусь

■ Алімпійскі летапіс

«З КАМАНДАЙ Я БЫЎ ГАТОВЫ І Ў АГОНЬ, І Ў… БАСЕЙН»

Летнія Алімпійскія гульні-1980 у Маскве займаюць асобную старонку ў гісторыі спорту. Першая Алімпіяда, праведзеная на тэрыторыі Усходняй Еўропы, байкот Гульняў шэрагам краін… і класічнае саперніцтва савецкіх і нямецкіх спартсменаў. Найбольш жорсткая барацьба разгарнулася ў плаванні. У медальным заліку усё ж такі першынствавалі плыўцы з ГДР. Тым не менш вынік савецкіх атлетаў — 22 медалі, 8 з якіх залатыя,— стаў нацыянальным рэкордам. І з усіх «нашых» узнагарод асабліва вылучалася адна — «серабро» Эльвіры Васільковай, узгадаваў якую заслужаны трэнер БССР і СССР Яўген Іванчанка.

Фота Надзеі БУЖАН.

Аднойчы гэтае дрэўца пакінулі на скразняку. Расліна амаль загінула: засталася толькі сцяблінка і некалькі лісточкаў. Яўген Іванавіч выгадаваў «пацярпелага», і цяпер дрэўца радуе вока свайго выратавальніка.

«ЗаваблівАў на спаборніцтвы шопінгам»

То быў пік трэнерскай кар'еры, а ўзлёт адбыўся трохі раней. Першы сур'ёзны поспех напаткаў маладога трэнера ў 1975 годзе: на Спартакіядзе народаў СССР яго вучаніца Людміла Брэхава нечакана заваявала сярэбраны медаль.

«Калі Людміла трапіла да мяне, ёй было ўжо за дваццаць і яна толькі выканала нарматыў майстра спорту. З мяне адкрыта смяяліся, казалі: навошта табе гэты баласт? — успамінае Яўген Іванавіч.— Але ўзрост спартсменкі мяне не турбаваў. Я толькі запытаўся: «Гатова шмат працаваць?» І, калі атрымаў сцвярджальны адказ, зразумеў, што цяпер я з ёй і ў агонь, і ў… басейн».

Той, хто кпіў і казаў пра баласт, у наступным годзе кусаў локці, калі пасля Кубка Еўропы ў Лондане Брэхава прывезла ажно тры ўзнагароды. Пасля гэтых спаборніцтваў галоўны трэнер савецкай зборнай Сяргей Вайцахоўскі і прапанаваў маладому калегу з Мінска ўзначаліць каманду брасістак. Хаця прапановай гэта было складана назваць, як кажуць, паставілі перад фактам.

«Калі пачуў пра сваё «назначэнне», доўга не мог уцяміць, што адбываецца. Я літаральна анямеў! А калі ачуняў, толькі і змог вымавіць: «Сяргей Міхайлавіч, за што?»

У тыя гады хлопцы і дзяўчаты займаліся разам — адрозніваліся толькі нагрузкі. Падзяліць каманду на дзве часткі — мужчынскую і жаночую — вырашылі ўпершыню.

«Толькі з цягам часу зразумеў, наколькі мудрым быў гэты ход. Падрыхтоўка спартсменак — гэта штосьці адмысловае. Усё іншае: псіхалогія, характар, эмоцыі. Да кожнай трэба знайсці свой падыход. Даводзілася нават заваблівАць на спаборніцтвы… шопінгам,— з усмешкай узгадвае заслужаны трэнер і паглыбляецца ў цікавую гісторыю: — Наташа Струннікава (бронзавая прызёрка Алімпійскіх гульняў-1980 у камбінаванай эстафеце. — **Аўт.**) вельмі любіла распродажы. Толькі прыязджаем за мяжу — у яе адно пытанне: «Калі нам дадуць сутачныя?» Усе пакупкі яна прывозіла дадому і складвала ў вялікі куфар, які застаўся ад бабулі,— збірала пасаг. Аднойчы мы рыхтаваліся да турніру ў ЗША. Ішла самая складаная фаза — назапашванне спартыўнага выніку. Заўважаю, што Наташа лянуецца. Разумею: зусім яшчэ дзяўчо, стамілася, балюча. Але трэба выйсці на пэўныя секунды. Як быць? Вось я і прыгадаў яе захапленне шопінгам, кажу: «Цярпі, Наташа. Праз паўтара месяца будзем у Амерыцы. А там такія распродажы! Не мне табе тлумачыць…» Гляджу: вочкі заблішчалі — і па-плы-ла…».

Свавольная Элька

Але любімай вучаніцай Яўгена Міхайлавіча была Эльвіра Васількова. Перспектыўная сямнаццацігадовая плыўчыха трэніравалася ў Маскве пад кіраўніцтвам іншага настаўніка… пакуль яе не адлічылі з каманды. Гісторыя бяскрыўдная, але павучальная. Дзяўчаты вырашылі адзначыць нейкае свята. Купілі бутэльку шампанскага, запрасілі сяброў па зборнай, сабраліся ў нумары. А дзяжурны трэнер іх застукаў. Пад раздачу трапіла толькі Эльвіра, як арганізатар вечарыны.

«Тады ж з дысцыплінай было строга: і за меншае з каманды выганялі,— тлумачыць трэнер.— Шкада было губляць такі талент, вось я і ўзяў Эльку пад апеку, хаця мяне адгаворвалі. Казалі: «Нашкодзіць, а адказваць табе!»

Але парушальніца рэжыму аказалася стараннай вучаніцай. Праўда, аднойчы дзяўчына зноў «праявіла характар».

«Жаночы калектыў беспраблемным не бывае. Крыўды, высвятленні адносін, аплявухі — усялякае здаралася,— прызнаецца Яўген Іванавіч.— Аднойчы на трэніроўцы Эля счапілася з сяброўкай па камандзе. Дзяўчатам я сказаў: «Закрэслілі. Пачынаем нанова». А Элька мне ў адказ: «Ды пайшоў ты!..» Ды так гучна і выразна. Ад шоку я аслупянеў. Думаю, што рабіць, як рэагаваць. Адказаць хамствам на хамства — не выйсце… Павярнуўся і пайшоў па перыметры. Упершыню даведаўся, колькі крокаў вакол 50-метровага басейна. Вярнуўся на капітанскі мосцік і кажу: «Элечка, дарагая, я схадзіў туды, куды ты мяне паслала. Што будзем рабіць далей?». Яна гэтак таропка: «Паўторым, усё паўторым!» Але самае цікавае было пасля трэніроўкі. Вестыбюль, сяджу на лаўцы, азіраюся, шукаю Эльку, гляджу — ідзе. Як трус да ўдава. Сядае побач, і ў яе пачынаецца істэрыка: «Яўген Іванавіч, мне так сорамна! Стукніце мяне!» Прыйшлося супакойваць, упэўніваць, што ўжо дараваў, забыў і ўвогуле ўсё ў парадку. Пасля гэтага выпадку ў нас склаліся ідэальныя адносіны… Эх, дагэтуль перажываю, што нейкіх 0,19 секунды не хапіла да «золата»,— з сумам уздыхае трэнер.— Ну, немагчыма тады было спаборнічаць з немкамі! Самі разумееце, грэнадзёрскі рост, голас — бас. А Элька ж зусім дзяўчо была — танклявая, светлавалосая. Усе яе дасягненні — гэта толькі цяжкая праца і талент».

Звычайна мужчыны аддаюць перавагу брутальным забавам — аўтамабілям, паляванню ці рыбалцы. А Яўген Іванавіч любіць вырошчваць кветкі. І тыя яго слухаюцца: растуць, квітнеюць і ніколі не вянуць.

Пра сям'ю і кар'ерызм

Яўген Іванавіч прызнаецца, што ён па натуры — эмацыйны чалавек. Але праца з дзяўчатамі навучыла яго быць стрыманым, і гэта дапамагае нават у сямейным жыцці. Сваю жонку трэнер ласкава называе Светкай і кажа, што гэта — жалезабетонны тыл.

«Мне б адразу такую выбранніцу, каб адзін раз і на ўсё жыццё! — з захапленнем ўсклікае Яўген Іванавіч.— А да гэтага ж быў першы шлюб… Ведаеце, не кожная жанчына гатова дзяліць мужа з работай. Занадта доўга маёй сапраўднай сям'ёй была каманда. Цяпер я толькі муж, бацька і трошкі педагог. Хаця прапановы займацца трэнерскай работай паступалі».

За сціпласцю гэтага чалавека хаваецца салідны выкладчыцкі вопыт, шмат навуковых прац, публікацый і ганаровых званняў. Хаця, па словах трэнера, ён ніколі не быў кар'ерыстам.

«Пасля поспеху Брэхавай мяне пыталі: «Чаму не запаўняеш паперы на заслужанага трэнера БССР?». Я адказваў: «Рана! Не напрацаваў яшчэ». Калі Эля Васількова стала алімпійскай прызёркай, чуў: «Чаму не просіш заслужанага СССР?» І зноў адказваў: «Дык серабро — не золата». Тое ж самае з доктарскай дысертацыяй… Яе я ўвогуле напісаў у электрычцы. У пачатку 1990-х мы з жонкай і нованароджаным сынам жылі ў Маладзечне. Раніцай устаеш, корміш дзіця — і на працу ў Мінск. У мяне была партатыўная пішучая машынка «Эрыка», якую паўсюль вазіў з сабой, і вось так пакрысе, дзе толькі можна, пісаў доктарскую. Абараняўся, дарэчы, у Маскве. Калі вярнуўся, у Мінску нас чакалі ключы ад кватэры. Пераехалі, зажылі!..»

Кветкі хлусіць не ўмеюць!

Вучаніцы трэнера Іванчанкі кажуць, што такі вялікі спецыяліст мог бы рэалізавацца ў любым відзе спорту. За магістарскую сына Аляксея ён хваляваўся як за сваю. Над тэкстам, зразумела, не сядзеў, а вось у навуковых эксперыментах удзел прымаў.

«Час ад часу хадзілі з сынам на пляцоўку каля дома пагуляць у баскетбол,— распавядае Яўген Іванавіч.— Гулялі на лік, да 10–15 кідкоў. І спачатку я выйграваў, як кажуць, у адны вароты. А калі з трэцяга курса ў Аляксея пачалася спецыялізацыя ў снукеры, на баскетбольнай пляцоўцы я раптам стаў выглядаць няўмехай на фоне сына. Вось мы і вырашылі параўнаць трапнасць у більярдзе і баскетболе. Правялі некалькі эксперыментаў, выявілі шмат агульнага, у выніку навуковая праца атрымалася проста выдатная».

Але прафесіяналізм — не адзіная якасць Яўгена Іванавіча, якая захапляе навакольных. Такія ўсмешлівыя і прыемныя людзі, з якімі проста камфортна знаходзіцца побач, сапраўды сустракаюцца не кожны дзень. І хобі ў гэтага цудоўнага чалавека такое ж цудоўнае. Звычайна мужчыны аддаюць перавагу брутальным забавам — аўтамабілям, паляванню ці рыбалцы. А Яўген Іванавіч любіць вырошчваць кветкі. І тыя яго слухаюцца: растуць, квітнеюць і ніколі не вянуць. Кажуць, расліны адчуваюць чалавечую энергетыку і прыжываюцца толькі ў добрых людзей. Цяпер я ў гэтым не сумняваюся.

◆◆◆

З гэтай размовы прайшоў пэўны тэрмін. Але дагэтуль успамінаю расповед Яўгена Іванавіча пра «маскоўскі» перыяд яго жыцця, калі зборная СССР па плаванні трэніравалася на возеры Круглае. Здавалася, трэнер зноў перажываў тыя шчаслівыя імгненні. «Мала хто ведае, што легендарная песня «Каманда маладосці нашай» была напісана пра савецкую зборную па плаванні, казаў ён. — Памятаю, Пахмутава і Дабранраваў прыехалі да нас у алімпійскую вёску, Аляксандра Мікалаеўна села за раяль і мы ўсе разам пачалі спяваць. Калі мы запыталіся, чаму найперш песню прынеслі нам, яны адказалі: «Мы ведаем, што вы — сям'я», *(у гэты момант Яўген Іванавіч не стрымліваў слёз)*».

Біяграфічная даведка

***Іванчанка Яўген Іванавіч** нарадзіўся ў 1943 годзе ва Удмуртыі, дзе беларуская сям'я знаходзілася ў эвакуацыі. У 1945 годзе Іванчанкі вярнуліся ў Мінск.*

У 1961 годзе паступіў у Інстытут фізічнай культуры. Праз год пасля заканчэння інстытута стаў выкладаць на кафедры плавання.

Чэмпіён і рэкардсмен Беларусі на дыстанцыях 100 і 200 метраў брасам (1962—1965 гг.).

У 1974—1984 гг. — трэнер зборнай СССР па плаванні.

Аўтар амаль 200 навуковых прац, сярод якіх больш за 20 вучэбна-метадычных дапаможнікаў для трэнераў і спартсменаў.

Прафесар, доктар педагагічных навук. Выкладае на кафедры тэорыі і методыкі фізічнага выхавання і спорту Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта фізічнай культуры.

Вольга ТАЛАЕВА:

«ШОРТ-ТРЭК У НАС УВЕСЬ ЧАС БЛЫТАЮЦЬ З ВЕЛАСПОРТАМ»

На пачатку снежня з'явілася прыемная навіна: Беларусь упершыню заваявала дзве алімпійскія ліцэнзіі ў шорт-трэку. У мінулым сезоне беларускія майстры «кароткага лёду» ўпершыню ўвайшлі ў топ-100 сусветнага рэйтынгу. А сёлета на міжнародных спаборніцтвах устанавілі чатыры нацыянальныя рэкорды. Для параўнання: больш — толькі на рахунку плыўцоў і прадстаўнікоў кулявой стральбы. Істотны прагрэс не мог не заўважыць Міжнародны саюз канькабежцаў. І вось на руках у беларускіх шорт-трэкераў дзве пуцёўкі на Алімпіяду ў Сочы. У жаночай праграме мусіць выступіць Вольга Талаева, якая сёлета ўварвалася ў топ-40 сусветнай класіфікацыі. «Алімпійцу» спартсменка паведаміла пра сваё хакейнае мінулае, юніёрскі этап кар'еры і асаблівасці падрыхтоўкі шорт-трэкераў.

Як спрынтар стаў стаерам…

— Давай спачатку ўспомнім, як склаўся гэты сезон. На этапе Кубка свету ў Турыне ты ўпершыню ў кар'еры выйшла ў чвэрцьфінал. Лічыш гэтае выступленне лепшым у сезоне?

— Так. Гэта алімпійскі кваліфікацыйны турнір, таму важна было выступіць добра. У Шанхаі, у самым пачатку сезона быў яшчэ адзін выдатны старт — этап Кубка свету, дзе я абнавіла нацыянальны рэкорд. Такое здараецца вельмі рэдка. Звычайна шорт-трэкеры свае лепшыя вынікі паказваюць у сярэдзіне сезона — калі ўжо раскатаешся, «рассмакуеш» лёд.

— На другім кваліфікацыйным турніры ў Каломне не атрымалася выступіць гэтак жа выдатна. Чаму?

— Не пашанцавала. Пасля трох этапаў я знаходзілася ў сярэдзіне заліку Кубка свету, а значыць, магла разлічваць на тое, што сапернікі па забегу ў мяне будуць не самыя моцныя. Атрымалася наадварот. Напрыклад, лідар сезона на дыстанцыі 500 метраў кітаянка Ван Мэн (чатырохразовая алімпійская чэмпіёнка. — **Аўт.**) дагэтуль не ўдзельнічала ў забегах на 1 500 м і, адпаведна, не мела рэйтынгу. А ў Каломне заявілася і на доўгую дыстанцыю. Такім жа чынам у забег паставілі і моцную карэянку. Вядома, мне цяжка было цягацца з такімі асамі.

— На чэмпіянат свету ў венгерскім Дэбрэцэне ты паехала не ў лепшай форме…

— Так. У мяне была аперацыя на нагах. Таму працяглы час не магла трэніравацца і на чэмпіянат свету паехала, па сутнасці, без падрыхтоўкі. Тым не менш, калі ўлічваць акалічнасці, выступіла няблага.

— Напэўна, часта прыходзіцца мірыцца з траўмамі?

— На жаль. Шорт-трэк уваходзіць у пяцёрку самых траўманебяспечных відаў спорту. Вельмі шмат падзенняў, пераломаў, расцяжэнняў… Напрыклад, у мінулым сезоне на турніры ў Беластоку я няўдала ўпала і моцна пацягнула звязкі галенастопа, з надрывамі. Прыйшлося прапусціць азіяцкія этапы Кубка свету. Але гэта не самая сур'ёзная траўма ў маёй кар'еры. Яшчэ раней быў надрыў мышцы задняй паверхні сцягна левай нагі, на які часам і дагэтуль пакутую. З гэтай прычыны перастала бегаць спрынт і стала больш трэніравацца на доўгіх дыстанцыях — 1500 м, 3000 м… Нечакана пайшлі вынікі — так і змяніла спецыялізацыю.

Цягнуцца за лепшымі

— Шорт-трэк — малады від спорту. Першыя чэмпіянаты свету сталі праводзіцца незадоўга да твайго нараджэння.

— Здаецца, у 1981 годзе. А праз шэсць гадоў у горадзе Орша нарадзілася Воля *(смяецца)*. Я рана прыйшла на лёд. Калі мне было тры гады, айчым падарыў канькі. Ён займаўся хакеем, выкладаў у спартыўнай школе. Таму спачатку я навучылася катацца і махаць клюшкай. Потым была спартыўная гімнастыка… Маці марыла, каб я стала другой Вольгай Корбут. Два гады займалася гімнастыкай, пакуль мой трэнер не пераехаў у Амерыку. Разам з трэнерам зніклі і перспектывы. Успомніла пра канькі. Але спачатку гэта быў канькабежны спорт. Атрымлівалася някепска, нават выйгравала дзіцячыя рэспубліканскія спаборніцтвы. Але стадыён, на якім калісьці вырас Ігар Жалязоўскі (беларускі канькабежац, шматразовы чэмпіён свету, двухразовы прызёр Алімпійскіх гульняў. — **Аўт.**) і дзе трэніраваліся мы, неўзабаве закрылі. Прыйшлося перайсці ў звычайную хакейную каробку і пазнаёміцца з шорт-трэкам.

— Выпадкова вярнулася на лёд, выпадкова перайшла ў шорт-трэк…

— Вось такое шанцаванне *(усміхаецца)*. Шорт-трэк я палюбіла з першага позірку. Трэнер запрасіў у Віцебск паглядзець, як праходзяць трэніроўкі. Спадабалася, пачала займацца. Пасля першых дзіцячых спаборніцтваў канчаткова зразумела, што гэта маё. Тым больш, што выступала я вельмі добра. На турнірах серыі Maple Cup займала прызавыя месцы, абганяла прадстаўнікоў цяперашняй эліты. А потым — застой. Адэкватнага фінансавання не было, сістэматычных збораў таксама. Адпаведна, і па выніках не было станоўчай дынамікі. Пакуль у шорт-трэк не пачалі ўкладваць нармальныя сродкі…

— Не пашкадавала, што выбрала від спорту, які ў нас не вельмі развіты?

— Ні разу! Сапраўды, у Беларусі пакуль не склалася свая школа шорт-трэка, усе спартсмены займаюцца ў розных трэнераў і нават у розных краінах. Так, нашы хлопцы катаюцца ў Расіі, а я ўжо другі год трэніруюся з польскай зборнай, дзе ў мяне шыкоўныя ўмовы, выдатныя спарынг-партнёры… Дома, напрыклад, мне няма з кім трэніравацца. А ў шорт-трэку вельмі важна цягнуцца за лепшымі, працаваць над тактычнымі элементамі (старт, абгоны). Прыбраць усё гэта — і шорт-трэк стане звычайным канькабежным спортам… Тым не менш нельга сказаць, што мы стаім на месцы. Паступова расцём у рэйтынгу. Вынікі ўвесь час паляпшаюцца, а ў хлопцаў яны ўвогуле набліжаюцца да сусветных паказчыкаў. Усё гэта дазволіла атрымаць алімпійскія ліцэнзіі. Ці гэта не прагрэс?

— Звычайныя людзі ў нас знаёмы з шорт-трэкам?

— З гэтым, насамрэч, бяда. Калі кажаш камусьці, маўляў, займаюся шорт-трэкам, першае пытанне, якое ўзнікае ў суразмоўцы: — «А што гэта такое?». А некаторыя думаюць, што гэта неяк звязана з веласіпедным спортам, бо чуюць слова «трэк». Вось і прыходзіцца тлумачыць, што шорт-трэк — гэта разнавіднасць канькабежнага спорту, якая мае пэўныя асаблівасці.

— І напрыканцы... Якія старты запланаваны перад Алімпіядай?

— Чэмпіянат Еўропы, які адбудзецца за месяц да Гульняў, з 16 па 19 студзеня. Спаборніцтвы будуць праходзіць з сур'ёзнымі нагрузкамі, так што папярэдзваю адразу: завоблачных вынікаў чакаць не варта *(усміхаецца)*. Усё самае лепшае я пакіну для Алімпіяды!

ЛІКБЕЗ

Як від спорту шорт-трэк сфарміраваўся на пачатку XX стагоддзя ў ЗША і Канадзе. Але ў алімпійскую праграму ўвайшоў толькі ў 1992 годзе. З 1999 года праводзіцца Кубак свету па шорт-трэку.

Асноўныя адрозненні ад канькабежнага спорту: памер круга (у шорт-трэку бегавая дарожка ў чатыры разы меншая), экіпіроўка (у шорт-трэку забаронены «клапы» — канькі з рухомымі лёзамі, якія ў класічным канькабежным спорце дазваляюць павялічваць хуткасць; шорт-трэкеры дадаткова надзяваюць шлем, ахоўныя акуляры, пальчаткі, накаленнікі і абарону шыі). У адным забегу можа ўдзельнічаць 4–8 шорт-трэкераў. Па правілах, спартсменам забараняецца перашкаджаць іншым атлетам, зразаць дыстанцыю, перасякаць траекторыю больш хуткага саперніка, «выкідваць» нагу на фінішы.

У гэтым відзе спорту дамінуюць азіяцкія і паўночнаамерыканскія атлеты.

Дагэтуль на Алімпійскіх гульнях Беларусь была прадстаўлена толькі ў жаночай праграме: у Солт-Лэйк-Сіці-2002 і Турыне-2006 выступала Юлія Елсакова-Паўловіч. У Сочы ўпершыню на алімпійскі лёд выйдзе беларускі шорт-трэкер Максім Сяргееў.

■ Размова на броўцы

ДАГАНІ ЯГО, КАЛІ ЗМОЖАШ

ГІ СТЭФАН ЭСАМЕ ПРА НЕФУТБОЛЬНАЕ ЖЫЦЦЁ

Гродна. Стадыён вельмі хвалюецца. «Гіп-гіп!» — павісае разам з восеньскай імжой над зялёным полем. Халодныя кроплі — у твар. І дзесьці зусім поруч: «Эсам! Эсам! Глядзіце, вось дзе ён! Які ж магутны! Таран сапраўдны! Эсам!» Камерунец упэўнена імчыцца да варотаў. Яго відаць здалёк.

Цяпер Гі Стэфан Эсаме глядзіць скрозь шкло на галоўнае поле. Футбольны сезон скончыўся: зіма. Лёгкім марозам змянілася восеньская імжа. А трава… яна па-ранейшаму зялёная, быццам летам, калі футбаліст пакінуў «Ніжні Ноўгарад» дзеля гродзенскага «Нёмана». А дагэтуль у адваротным парадку ішлі ЗША, Партугалія, Францыя, Парагвай і, вядома ж, Камерун.

БАЦЬКІ І ДЗЕЦІ

— Не, дзяцінства ў мяне не было,— задумліва вымаўляе Гі Стэфан. — Пачаў гуляць у чатыры. Спачатку — у звычайных джынсах, затым — у форме школы. Мячоў заўжды не хапала. Часам даводзілася ісці за пяць кіламетраў, каб знайсці магчымасць пагуляць у футбол. Вяртаўся ледзь не ноччу».

— **Я нарадзіўся і ўсё, што толькі памятаю,— гэта футбол.** Пытаўся ў мамы: «Мама, чаму я так моцна люблю футбол?» Яна адказвала, што падчас цяжарнасці часта глядзела на поле, дзе разгортвалася гульня.

Гі Стэфан заўжды ведаў: будзе футбалістам. Яшчэ зусім маленькі, ён ўжо марыў пра гэта. І хоць ніколі не бачыў для сябе іншай дарогі, не ўсе падтрымалі яго палымяную ўлюбёнасць у футбол. Спрадвечнае «бацькі і дзеці» паўстала знянацку: спорт — гэта гульня, гульня сур'ёзнай быць не можа паводле азначэння. Гэта быў красамоўны ў сваёй маўклівасці дыялог паміж бацькам і старэйшым сынам. Бітва за светлую будучыню роднага дзіцяці на плацдарме яго ж душы.

На пытанне «Ці ганарацца вамі бацькі?» спартсмен адказвае горача: «Цяпер — так. Цяпер яны гавораць мне пра гэта. І я ведаю. Для мяне вельмі важна гэта ведаць, бачыць, адчуваць. Раней было па-іншаму. Памятаю адзін момант. Тады я, маленькі, вельмі пакрыўдзіўся. Першую гульню за моладзевую зборную Камеруна запомню назаўжды. Мой тата… яго не было на стадыёне. Ён не хацеў бачыць мяне футбалістам». Пасля гульні вочы маленькага спартсмена спыняліся на шчаслівых тварах партнёраў па камандзе. Да кожнага з іх прыйшлі мама, браты і сёстры, а галоўнае — прыйшоў тата. Усе цёпла ўсміхаліся. «А мой тата не захацеў бачыць маю першую гульню»,— успамінае Гі Стэфан.

Цяпер наадварот. Ён надзвычайна хвалюецца за мяне і за футбол. Так і трэба.

СЫН

«Нас пазнаёміў агульны сябар. На той час у мяне не было дзяўчыны. Я проста гуляў у футбол, усё аддаваў за футбол. Мой камерунскі сябар, прыкмеціўшы гэта, сказаў: «Не, Стэфан. Цяпер табе патрэбна дзяўчына». Я адказаў: «Не, не патрэбна». І аднойчы ён запрасіў у нашу кампанію Карол, якая прыехала ў Камерун на летні адпачынак. Мы проста размаўлялі. Бясконца. А пасля ўсё атрымалася»,— расказвае Гі Стэфан.

Ён, футбаліст, і яна, студэнтка медыцынскага ўніверсітэта, сустракаліся два гады. Ажаніліся, і цяпер на пытанне пра найлепшы момант у жыцці гучыць адназначнае: «Калі нарадзіўся мой сын». Гі Стэфан у Турцыі. Патэфанавалі — і вось ён ужо ляціць над акіянам у ЗША, дзе з хвіліны на хвіліну з'явіцца на свет яго першае дзіця. Дваццаць гадзін чакання. Нарэшце, Вашынгтон і найвяліквае шчасце: **«Я трымаў на руках сына. Глядзеў на яго. Маленькі такі… Мой сын».** Сёння Шаяну адзін год і дзевяць месяцаў.

«Кожны самастойна вырашае, колькі яму неабходна дзяцей, каб жыццё стала прыгожым. Можна хацець аднаго ці двух, ці трох, ці васьмярых. Але! Бог таксама вырашае. Ёсць людзі, што хочуць аднаго. Але Бог не дае ніводнага. Ёсць людзі, што хочуць дваіх, але Бог дае траіх ці чатырох. Усё вырашае Бог. Колькі ён мне дае, я буду ўдзячны і ўзрадаваны, бо лічу: дзеці — гэта найлепшае, што можна атрымаць у гэтым жыцці».

«Я хачу, каб мой сын жыў паводле законаў сэрца, зразумеў, што яму падабаецца найбольш. Калі ён палюбіць футбол, я навучу яго. Калі ён захоча скончыць універсітэт, я падтрымаю яго. Буду апорай ва ўсім, што б ён ні абраў. Я хачу, каб Шаян жыў сваім жыццём так, як я жыву сваім. Я зрабіў тое, аб чым марыў. Ён таксама павінен спраўдзіць свае імкненні».

ЛЬЕЦЦА ВАДА НА ЖУРНАЛІСЦКІ МЛЫН

Калі гулец мінскага «Дынама» Арцём Быкаў на вачах шматтысячнай аўдыторыі абразіў Гі Стэфана Эсаме, інтэрнэт «узарваўся». Каментаваць учынак беларус не адважыўся. Затое ахвотных каментаваць сітуацыю і без яго знайшлося даволі шмат. «Пасля гэтага яшчэ больш паважаю камерунца»,— у сеціве піша невядомы (і такіх невядомых сотні!).

Гі Стэфан Эсаме мае сваю пазіцыю: «Заўжды ёсць канфлікт. Гэта жыццё. Ёсць людзі, у якіх канфлікт з-за ежы. Ёсць людзі, у якіх канфлікт з-за грошай. Пра канфлікт, што быў на полі, я ўжо забыўся. **Для мяне няма розніцы: чалавек чорны, белы ці жоўты. Усе мы людзі.** Я не лепшы за іншага, і наадварот. Важна тое, што я жыву маім жыццём. Наогул я не сказаў бы, што ёсць сэнс называць такое канфліктам. Я сказаў бы: гэта была сітуацыя на футбольнай гульні. Закончылася гульня — сітуацыя вырашана. А калі людзі думаюць, што ў мяне была адэкватная рэакцыя, я нават і не ведаю. Проста чалавек мае магчымасць змяняць ход уласных меркаванняў. Я сустракаўся з рускімі і беларусамі ў ЗША, і трэба сказаць: у чужой краіне яны паводзяць сябе іншым чынам. Мяркуюць па-іншаму. Кожны жыве так, як жывуць людзі навокал».

З сынам Шаянам.

ДОБРЫЯ ЎНУТРЫ

Беларусы. Сумныя ці не? «Прыляціш у ЗША, упершыню зойдзеш у краму, каб купіць вады. Усе людзі, што цябе ўбачаць, скажуць: «Прывітанне!» Некаторыя нават: «Як справы?» Безумоўна, яны цябе не ведаюць, але гэта норма такая. Паўсюль вітаюцца. А ў Беларусі людзі будуць толькі пазіраць. Пасля знаёмства яны паволі пачынаюць усміхацца: «Ой, як жывеш?» **Беларусы толькі з першага погляду такія сур'ёзныя».**

ГЭТА ПРЫГОЖА

«У Ніжнім Ноўгарадзе была гульня. Яна скончылася, і я вырашыў прайсціся па горадзе. І тут сустракаю невядомую бабулю. Яна, старая-старая, паволі набліжаецца. Анікога больш няма. Бабуля спыняецца і проста на мяне глядзіць, — распавядае Гі Стэфан. — Я азіраюся паглядзець, ці ёсць штосьці за спінай. Мабыць, касмічны карабель. Але нічога няма. Толькі я і яна, яна і я. Бабуля вымаўляе: «Пачакай, пачакай». Яна бярэ маю руку і не зводзіць з яе вачэй, а затым пытае: «Унучак, што з табой здарылася? Чаму ты такі чорны? Хто з табой гэта зрабіў?» А я пачынаю ўсміхацца: «Гэта мой колер. Я заўжды быў такім». Потым спытала: «Што ты тут робіш? Як ты вывучыў рускую мову? Куды ідзеш?» На жаль, я ўжо не памятаю яе імя. Калі прыйшоў на стадыён, я пастаянна ўсміхаўся. Калі сказаў, што здарылася, усе проста… Смяяўся кожны.

У Гродне таксама. Цяпер, дзе я жыву, ёсць восем-дзесяць дзяцей. Спачатку яны маўкліва глядзелі на мяне або гаварылі: «Мама, глядзі, глядзі!» Зараз ужо: «Прывітанне, Стэфан. Як жыццё?» Яны ўсміхаюцца, размаўляюць. Гэта прыгожа. **У сталіцы Камеруна белым нікога не здзівіш. Але ёсць гарады, дзе на яго будуць глядзець, як на дзіва: людзі бачылі белых толькі на экране тэлевізара.**

ДЗЯКУЙ

Для Гі Стэфана Эсаме кожны дзень — як апошні. У яго няма правілаў. Навошта яны? Проста ёсць адно адзінае перакананне: трэба паважаць людзей. Толькі ўнутранае багацце кожнага ў стане адрадзіць такія праявы духу, як ахвярнасць на карысць царквы і бедных, міласэрнасць, мецэнацтва, высакароднасць увогуле.

Высакароднасць прымушае шанаваць чалавека, што не задзірае носа, калі пра яго скажуць: «Ён мае галаву на плячах». Памятаць: магчыма, гэта проста канстатацыя факта. І Гі Стэфан больш за ўсё шануе чалавека сціплага. Чалавека, які слухае.

На пытанне «Што б вы сказалі Богу, апынуўшыся перад ім?» спартсмен, як перакананы католік, мае адказ: «Дзякуй. За маё жыццё. Бо адчуваю: я жыву вельмі добра. Ёсць людзі, якія не маюць чаго паесці. Не маюць дома. Іншы захварэў. Ёсць такія, што не могуць бачыць. Некаторыя не могуць гаварыць. А я… кожны дзень я магу есці. У мяне ёсць дзіця, у мяне ёсць сям'я. Мама, тата, брат. Праца, якую вельмі люблю. Што больш я магу сказаць Богу? Проста «дзякуй». Ён дае мне такое прыгожае жыццё. Я больш нічога не хачу. Я вельмі люблю маё жыццё».

◆◆◆

Калі гэты артыкул рыхтавалі да друку, пацвердзілася інфармацыя пра пераход Гі Стэфана Эсаме ў казахстанскі «Атыраў». Футбаліст пакінуў «Нёман» са словамі: «Я правёў чатыры добрыя месяцы з вамі і вельмі ўдзячны за ўвагу. Дзякую ад усяго сэрца! Я люблю «Нёман» і люблю Гродна».

Маргарыта СІДАР

■ Анонс

На Калядным турніры знойдуць «шчаслівых балельшчыкаў»

Аматараў хакея, якія ў святочныя дні наведаюць Калядны міжнародны турнір, чакае сюрпрыз. Прэзідэнцкі спартыўны клуб плануе разыграць 10 абанементаў на матчы чэмпіянату свету па хакеі. Пакет квіткоў на паядынкі групавой стадыі з удзелам беларускай зборнай атрымае самы эрудзіраваны, знаходлівы і кемлівы балельшчык, які зможа прадэманстраваць не толькі інтэлектуальныя здольнасці, але і спартыўныя навыкі. У першыя чатыры дні турніру абанементы разыграюць на вячэрніх матчах у Палацы спорту, а ў апошні дзень — на «Мінск-Арэне».

Дарэчы, сёлетні Калядны турнір — дзясяты па ліку, юбілейны! На хакейнае свята прыедуць 11 зборных — Аўстрыі, Германіі, Канады, Расіі, Славакіі, Францыі, Фінляндыі, Чэхіі, Швецыі і Швейцарыі. Каманду Беларусі традыцыйна прадставіць дружына Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. Упершыню турнір згуляюць па новай формуле. На папярэднім этапе матчы правядуць у адзін круг у трох групах. У фінальны раўнд праб'юцца пераможцы трох груп і каманда, якая мае лепшыя дадатковыя паказчыкі з тых, хто фінішаваў на другім месцы. Пераможцы паўфінальных гульняў і вырашаць, каму дастанецца трафей.

Турнір адбудзецца з 3 па 7 студзеня 2014 года. Прыходзьце на матчы падтрымаць беларускую зборную… і паспрабаваць шчасця ў акцыі! Раптам менавіта вы станеце шчаслівым уладальнікам запаветных абанементаў?

Матэрыялы паласы падрыхтавала Дарына ЗАПОЛЬСКАЯ.